

ZNAKOWANE SZLAKI TURYSTYCZNO-KRAJOZNAWCZE GMINY LIPNICA

TOMASZ DRZAZGA [LIPNICA 2012]

„Duże głucho lasy sosnowe, a wśród nich śpią długie i szerokie ciche jeziora. Ostępy leśne mają tu jeszcze dziewiczość pierwotnej przyrody, nie spotykaną w dalej na północ i zachód położonych, częściej przez turystów zwiedzanych okolicach”

Mieczysław Orłowicz 1924

Minęło prawie 100 lat od czasu, kiedy Mieczysław Orłowicz, wybitny krajoznawca i popularyzator turystyki opisał w ten sposób Gochy w swoim „Ilustrowanym przewodniku po województwie pomorskim”, a wciąż możemy spotkać takie miejsca na terenie gminy Lipnica. Są one często niepowtarzalne zarówno pod względem krajobrazowym jak i pod względem wartości przyrodniczej, przejawiającej się bogactwem i unikatowością gatunków. Wyjątkowe walory środowiskowe Gochów stawiają gminę Lipnica na 3 miejscu w województwie pomorskim pod względem bioróżnorodności. Niezwykle rzadko towarzyszy nam świadomość, że te miejsca cenne przyrodniczo przetrwały do dziś głównie dzięki ich słabej przydatności gospodarczej. Rozwijający się ruch turystyczny stwarza jednak nowe zagrożenia tym zwykle mało skażonym cywilizacją miejscom. Jednym ze sposobów ochrony cennych przyrodniczo miejsc przed nadmierną presją zwiedzających jest tworzenie znakowanych szlaków turystyczno-krajoznawczych, które z jednej strony umożliwiają zwiedzanie interesujących obszarów, z drugiej strony kanalizują ruch turystyczny, ograniczając go do konkretnej trasy.

Najstarsze znakowane szlaki piesze w gminie Lipnica powstały w 1984 roku w uzgodnieniu z Zarządem Głównym PTTK w północno-zachodniej części gminy. Jest to niebieski szlak „Krainy lasów i jezior”, który pierwotnie liczył 180 km i przebiegał z Siemirowic do Żydowa. Obecnie szlak rozpoczyna się w Jasieniu i liczy 115 km. Granicę gminy Lipnica szlak przecina ok. 3,5 km na północny-wschód od miejscowości Gliśno Wielkie. Następnie wzdłuż wschodniego brzegu jezioro Kamieniczno prowadzi do drogi powiatowej nr 1731G Piaszczyzna - Borzyszkowy. Stąd można udać się do położonej 2 km na wschód miejscowości Borzyszkowy, gdzie znajduje się XVIII-wieczny drewniany kościół lub dalej podążać szlakiem na zachód do miejscowości Łąkie, skąd okrążając od południa jezioro Wiejskie dotrzeć do Brzeźna Szlacheckiego, gdzie znajduje się drugi zachowany XVIII-wieczny drewniany kościół na Gochach. Z Brzeźna szlak prowadzi gminnymi drogami na zachód w kierunku miejscowości Pietrzykowo, leżącej już w gminie Koczała. Drugi znakowany szlak pieszy to 8 km czarny szlak łącznikowy. Łączy on wspomniany szlak „Krainy lasów i jezior” z 52 km żółtym szlakiem Miastko-Przechlewo. Prowadzi on z Brzeźna na południe wzdłuż drogi powiatowej nr 1744G Brzeźno Szlacheckie - Bielsko do miejscowości Stara Brda Pilska.



Ryc.1. Szlak pieszy „Krainy lasów i jezior”

Do 2004 roku były to jedyne znakowane szlaki turystyczne na terenie gminy Lipnica. Tego roku otwarto ścieżkę dla rowerzystów o kaszubskiej nazwie „Kòłowe stegne Gochów”, czyli „Rowerowe ścieżki Gochów”. Jej powstanie finansował Powiatowy Urząd Pracy w ramach programu Gryf oraz Urząd Gminy Lipnica. Łącznie ścieżka rowerowa liczy 66 km. Jest doskonale oznaczona. W niedużych odstępach na trasie leżą znaki w formie kamieni ze strzałkami informującymi rowerzystów o kierunku jazdy. Oprócz tego są też tablice informacyjne o odległościach do poszczególnych wsi. Trasę poprowadzono głównie utwardzonymi gminnymi drogami gruntowymi, co wpływa na komfort jazdy. Zwiedzanie gminy rowerem można rozpocząć w Lipnicy, wybierając jeden z dwóch kierunków: wschodni, prowadzący w stronę Lubonia lub Zapcenia, gdzie za miejscowością Hamer Młyn szlak łączy się ze ścieżkami rowerowymi na terenie gminy Studzienice oraz zachodni - umożliwiający objeżdżenie dookoła połudnowej rynną jezior Gwiedźziniec i Gwiazda, a także zwiedzenie miejscowości Prądzona, Brzeźno Szlacheckie, Borowy Młyn. Obie pętle łączy południowa trasa przebiegająca przez Wierzchocinę, Katarzynki, Upilkę, Osusznicę i Mielno. W 2015 roku rozbudowano ścieżkę włączając w nią miejscowość Wojsk.



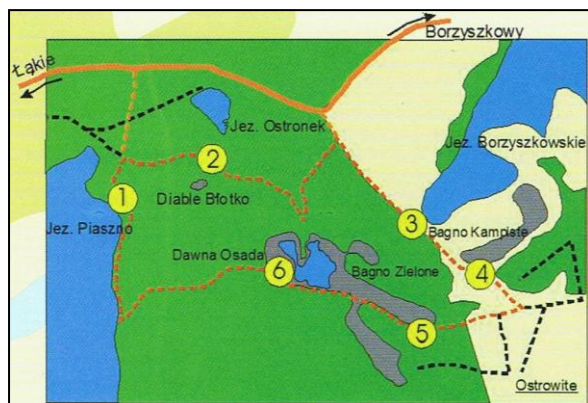
Ryc.2. „Rowerowe ścieżki Gochów”

W 2007 roku nauczyciele Zespołu Szkół w Brzeźnie Szlacheckim stworzyli ścieżkę edukacyjną - "Atrakcje turystyczne okolic Brzeźna" prezentującą walory przyrodniczo-kulturowe tego terenu. Na ścieżce znajduje się 10 oznakowanych i opisanych stanowisk dydaktycznych. Ścieżka rozpoczyna się przy miejscowym Zespole Szkół. Następnie prowadzi wzdłuż zachodnich brzegów Jeziora Gwiedźziniec aż do wybudowania Brzeziński Młyn. Stąd drogami leśnymi i polnymi trasa prowadzi do wspomnianego powyżej pieszego czarnego szlaku łącznikowego, którego największą atrakcją jest aleja lipowa zasadzona w 250 rocznicę Odsieczy Wiedeńskiej oraz XVIII-wieczny drewniany kościół. Całkowity czas przejścia ścieżki wynosi około 3 godzin.



Ryc.3. Ścieżka edukacyjna „Atrakcje turystyczne okolic Brzeźna”

W 2008 roku w ramach projektu "Przyjazna Szkoła" uczniowie bytowskiego liceum wraz z opiekunami utworzyli na terenie gminy Lipnica 4 km ścieżkę przyrodniczą "Na szlaku kaszubskich jezior i bagien". Ścieżka rozpoczyna się około 3 km za miejscowością Borzyszkowy, w miejscu postoju nad Jeziorem Piaszno znajdującym się 500 metrów na południe od drogi powiatowej nr 1731G Piaszczyzna - Borzyszkowy. Obejmuje sześć oznakowanych, tematycznych przystanków umiejscowionych przy trzech jeziorach (Piaszno, Ostronek, Borzyszkowskie) oraz trzech torfowiskach (Diable Błotko, Bagno Zielone i Bagno Kampiste).

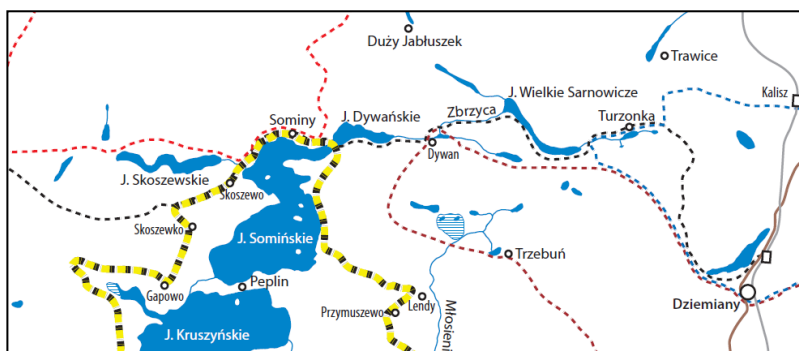


Ryc.4. Ścieżka przyrodnicza „Na szlaku kaszubskich jezior i bagien”

W 2009 roku z inicjatywy sołtysa Wojska Wojciecha Szycy przy współpracy nadleśniczego Jarosława Czarneckiego powstał 11 kilometrowy szlak pieszo-rowerowy łączący się ze szlakiem Kòłowe stęgne Gochów w Hamer Młynie i ścieżką przyrodniczą Atrakcje przyrodnicze okolic Rekowa. Trasa biegnie m.in. w sąsiedztwie czterech jezior i częściowo pokrywa się z dawną granicą polsko-niemiecką. Oznakowanie szlaku jak i oryginalne logo wykonał nauczyciel Władysław Kowalski.

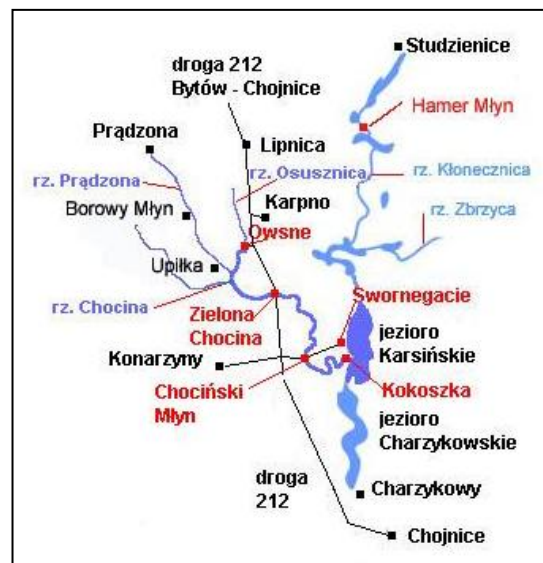
15 czerwca 2013 roku został oficjalnie otwarty Partyzancki Szlak Turystyczny imienia Józefa Gierszewskiego. Wytyczyli go członkowie Zaborskiego Towarzystwa Naukowego w 70. rocznicę śmierci majora Rysia. Szlak turystyczny (czarna) ma ponad 50 km, wytyczony został na terenie trzech gmin: Dziemiany, Brusy i Lipnica i łączy miejsca narodzin, początki kariery nauczycielskiej, miejsce zabójstwa i pochowku Józefa Gierszewskiego, komendanta Tajnej Organizacji Wojskowej „Gryf Pomorski”.

Przebieg trasy z kilometrażem: Lipnica (0) - Prądzona (8) - Borzyszkowy (16) - Wojsk (21) - Hamer Młyn (27) - Prądzonka (30) - Skoszewo (36) - Sominy (38) - Dywan (41) - Pełki (41, 5) - Borsztal (45) - Trzonka (46) - Dziemiany(52)



Ryc.5. Przebieg szlaku (czarna przerywana linia) na obszarze gmin Dziemiany i Brusy

Sieć znakowanych szlaków pieszych i rowerowych na terenie gminy uzupełniają szlaki kajakowe. Spływy odbywają się głównie na rzece Zbrzyca z dopływami Kłonecznica i Boryń oraz na rzece Chocina z dopływem Osusznica, do której wpada rzeka Prądzona. Zbrzyca to najdłuższy lewy i najważniejszy turystycznie dopływ Brdy stanowiący popularny szlak kajakowy. W końcowej partii szlaku znajduje się malowniczy ciąg lipnickich jezior, przez które przepływa rzeka: Księża, Długie, Parszczenica i Śluza. Odgałęzieniem szlaku rzeki Zbrzycy jest pięćipółkilometrowy odcinek rzeki Boryń płynącej granicą gmin Lipnica i Konarzyny przez jeziora Ostrowite, Duży Boryń i Mały Boryń i wpadającej do jeziora Parszczenica. Prawym dopływem Zbrzycy dostępnym dla kajakarzy prawie na całej swej długości jest Kłonecznica.



Ryc.6. Szlaki wodne gminy Lipnica

Spływ rozpoczyna się na jeziorze Studzienicznym. Rynnowymi jeziorami szlak prowadzi na południowy-zachód, mijając kolejno jezioro Kłęczno, a następnie Ryńskie, na którym kajakarzy czeka przenoska. Kolejne jeziora na trasie to leżące już w gminie Lipnica jezioro Małe i Kielskie z przenoską koło tartaku w Hamer Młynie. Dalej rzeka prowadzi południkowo aż do osady Budy, po czym po kolejnej przenosce koło pstrągarni wpada do jeziora Księża.

Czterdziestoczerokilometrowa rzeka Chocina bierze swój początek na podmokłych łąkach w miejscowości Wierzchocina, a kończy swój bieg w Jeziorze Karsiańskim w pobliżu miejscowości Kokoszka w gminie Chojnice. Spływ można rozpocząć od leśniczówki Stary Most, lecz ze względu na uciążliwość górnego biegu zalecane jest rozpoczęcie spływu od leśniczówki Wieczywno. Chocina, po połączeniu z jej lewym dopływem Osusznica na północ od miejscowości Binduga leżącej w gminie Konarzyny, płynie po sandrze Brdy w szerokiej zatorfionej dolinie. Odgałęzieniem szlaku jest rzeka Osusznica, na której znajduje się 13 km trasa kajakowa, rozpoczynająca się przy ruinach starego młyna w miejscowości o tej samej nazwie, lecz ze względu na niski stan wody dostępna dla kajaków ok. 2,5 km dalej, od wybudowania Nowa Osusznica. Rzadko wykorzystywany przez kajakarzy jest również 12 kilometrowy szlak na rzece Prądzona. Jednak spływ tą rzeką na całej jej długości od miejscowości Prądzona, rozpoczynający się na jeziorze o tej samej nazwie, uniemożliwiają stawy pstrągowe położone na północ od miejscowości Upilka. Dlatego spływy tą rzeką zaczynają się przeważnie od mostu w Upilce i kończą w okolicy wybudowania Buksewo, gdzie Prądzona wpada do rzeki Osusznica.

Szlaki te, choć bardzo malownicze, są dosyć uciążliwe dla kajakarzy. Rzeki są wąskie o mało regularnych bystrzach, do tego występują nieznaczne progi, ławice i przeszkody w postaci licznych kładek. W wielu miejscach niski stan wód zmusza do wysiadania z kajaka i holowania sprzętu.

Szlaki wodne gminy Lipnica na rzekach Prądzona, Osusznica, Chocina i Zbrzyca stały się szerzej znane dzięki organizowanym od 1986 roku przez Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, Kaszubskim Spływom Kajakowym „Śladami Remusa”. Uczestnicy tych spływów pięciokrotnie pokonywali rzeki Gochów przyczyniając się do ich popularyzacji.

Wędrówki znakowanymi szlakami gminy Lipnica pozwalają na obcowanie z unikatową przyrodą, poznawanie wciąż nieodkrytego do końca regionu Gochów oraz na zaznajomienie się z niezwykle ciekawą historią tych ziem.

BIBLIOGRAFIA:

- Cieplik J., Sieć turystycznych szlaków pieszych PTTK w regionie słupskim – jako krajoznawcze i rekreacyjne wykorzystanie walorów naturalnych i krajobrazowych Pomorza Środkowego, [w:] Materiały do Poznania Regionalizmu Słupskiego, Słupskie Towarzystwo Społeczno Kulturalne; Zarząd Okręgu Stowarzyszenia Liga Ochrony Przyrody; Krajowy Ośrodek Dokumentacji Rady Krajowej Regionalnych Towarzystw Kultury, T. 4, Słupsk 2001, s. 25-50
- Czas na Brusy. Przewodnik turystyczny po mieście i gminie. Urząd Miejski. Brusy 2013
- Czczot P., Między jeziorami, [w:] Kurier Bytowski 2008, nr27, s.11
- Gmina Lipnica, Studio Plan, Wrocław 2010
- Huczyński B., Orłowski A., Szlaki turystyki pieszej województwa słupskiego, Wojewódzkie Centrum Informacji Turystycznej, Słupsk 1985
- Kowalski J., II Kaszubski Spływ Kajakowy „Śladami Remusa”, [w:] Pomerania 1987, nr 5, s.48-49
- Kowalski J., Na Gochach. VI Kaszubski Spływ Kajakowy „Śladami Remusa”, [w:] Pomerania 1991, nr 4, s.28-29
- Kowalski J., Gochy. Bory Tucholskie. IV Kaszubski Spływ Kajakowy „Śladami Remusa”, [w:] Pomerania 1999, nr 3, s.54-55
- Kowalski J., Zbrzyca i Środkową Brdą, [w:] Pomerania 2003, nr 3, s.40-42
- Kowalski J., Zbrzyca, Środkową Brdą i jej Wielkim Kanałem, [w:] Pomerania 2007, nr 4, s.50-52
- Lipnica. Plan okolic. Informator turystyczny, PKH Soft-BYTE s.c., Bytów 2000
- Lipnica. Mapa gminy, Szarek, Słupsk 2006
- Mieńko W., Buliński M., Knitter R., Lenartowicz Z., Ziółkowski M., Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy Lipnica. Biuro Dokumentacji i Ochrony Przyrody, Gdańsk 2005, (mscr.)
- Na szlaku kaszubskich jezior i bagien, Kurier s.c., Bytów 2008
- Orłowicz M., Ilustrowany przewodnik po województwie pomorskiem, Książnica Polska, Lwów; Warszawa 1924
- Orłowski A., Szlaki turystyki pieszej w Regionie Słupskim, Wojewódzki Ośrodek Informacji Turystycznej, Słupsk 1998
- Pacyno M., Rowerem po gminie Lipnica, [w:] Dziennik Bytowski z dn. 03.06.2005
- Pacyno M., Spacer na dwa koła, [w:] Dziennik Bytowski z dn. 01.10.2004
- Pacyno M., Zarezerwuj czas na wspólny rodzinny spacer, [w:] Dziennik Powiatu Bytowskiego z dn. 07.09.2007, s.12
- Ścieżka edukacyjna „Atrakcje turystyczne okolic Brzeźna”, miniGRAF, Bytów 2007
- W.R., Rowerem po starej granicy, [w:] Kurier Bytowski, nr32 z dn. 13.08.2009, s.13
- Weckwerth M., Błękitną wstęgą Zbrzycy, [w:] Głos Pomorza z dn. 26-27.07.2003, s.19